

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJOS TEISINIO REGULIAVIMO STEBĖSENOS PAŽYMA

2017 m. birželio d. Nr.

Teisinio reguliavimo, kurio stebėseną atlikta, sritis (visuomeniniai santykiai, kuriems skirtas teisinis reguliavimas, kurio stebėseną atlikta):

Dvinarės įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą, susidedančios iš pastoviosios ir kintamosios dedamųjų, taikymas savivaldybėse.

Teisės aktai, nustatantys teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta:

2016 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. 384 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtintos Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklės (toliau - Taisyklės).

Nustatant teisinį reguliavimą, kurio stebėseną atlikta, planuoti tikslai ir padariniai:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“ patvirtinta rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika (toliau – Metodika) keista 2016 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr. 384 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“.

Taisyklių tikslas - nustatyti bendruosius vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo reikalavimus, kuriais savivaldybės vadovaujasi tvirtindamos vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą (toliau – įmoka) dydžius. Taip pat Taisyklėmis siekiama sudaryti sąlygas skaidriam apmokėjimo už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymui, patvirtinant būtinųjų su komunalinių atliekų tvarkymu susijusių sąnaudų sąrašą; sudaryti galimybę gyventojams, nuolatos nesinaudojantiems nekilnojamuoju turtu, nemokėti kintamosios įmokos dalies už tą laikotarpį kai nėra teikiama paslauga; skatinti gyventojus rūšiuoti buityje susidarančias komunalines atliekas; nemokėti už bešeimininkių atliekų tvarkymą (pagal Atliekų tvarkymo įstatymą savivaldybių atsakomybė finansuoti bešeimininkių atliekų tvarkymą); nemokėti už atliekų už kurių sutvarkymą atsakingi gamintojai ir importuotojai sutvarkymą.

Metodika, kurioje įteisinta dvinarė įmoka, galioja nuo 2013 m. liepos 24 d. ir iš esmės yra privaloma savivaldybėms įgyvendinti nuo 2013 m. Aplinkos ministerijos 2016 m. gruodžio 14 d. duomenimis, tik 5 savivaldybės, vadovaudamosi Taisyklių nuostatomis, buvo nustačiusios naujus arba patvirtinusios esamus įmokos dydžius.

Faktiniai teisinio reguliavimo padariniai ir jų įvertinimas (teisinio reguliavimo sukelti teigiami ir neigiami padariniai (atsižvelgiant į asmenų pateiktus pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo), faktinių padarinių atitiktis nustatant reguliavimą planuotiems tikslams ir padariniams, jeigu kilo neigiamų padarinių – būdai, kaip juos pašalinti, ir kita):

Aplinkos ministerija, vykdydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2016 m. gruodžio 28 d. pavedimą Nr. S-13-4158, bei siekdama įvertinti savivaldybių pasirengimą

įgyvendinti Taisyklių nuostatas, Taisyklių įgyvendinimo metu kylančias problemas ir galimus jų sprendimų būdus, savivaldybių patvirtintų rinkliavų ar kitų įmokų už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžių pokyčius ir pokyčių priežastis atliko visų savivaldybių apklausą. Taip pat visuose regionuose organizavo 10 pasitarimų kylančių problemų aptarimui. Pasitarimuose aktyviai dalyvavo savivaldybių, regioninių atliekų tvarkymo centrų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų apskrityse, komunalinių atliekų tvarkytojų atstovai. Visos savivaldybės atliko daug paruošiamųjų darbų dėl Taisyklių reikalavimų įgyvendinimo, didžioji dalis savivaldybių patvirtino dokumentus, reikalingus dvinarės įmokos taikymui. Pažymėtina, kad Vyriausybės atstovai aktyviai dalyvauja analizuodami, vertindami savivaldybių priimamus sprendimus dėl Taisyklių įgyvendinimo, konsultuojasi su Aplinkos ministerija dėl Taisyklių nuostatų taikymo.

Aplinkos ministerijos duomenimis iki 2017 m. birželio 1 d. 50 savivaldybių patvirtino įmokų nustatymo metodikas, vadovaudamosi Taisyklėmis, 10 savivaldybių planuoja patvirtinti iki 2017 m. liepos 1 d. Vilniaus, Tauragės Marijampolės, Alytaus, Utenos regione visos savivaldybės patvirtino įmokų nustatymo metodikas, Klaipėdos regione patvirtino 5 savivaldybės (2 nepatvirtino), Šiaulių regione 3 patvirtino (4 nepatvirtino), Panevėžio regione patvirtino 3 savivaldybės (3 nepatvirtino), Telšių regione patvirtino 3 savivaldybės (1 nepatvirtino). Dalis savivaldybių tvirtindamos metodikas, patvirtino ir naujus įmokų dydžius, dalis šias įmokas tvirtina atskirai ir šiuo metu dar nėra patvirtinę. Pažymėtina, kad visos savivaldybės, iki 2017 m. birželio 1 d., nepriėmusios tarybų sprendimų dėl įmokų nustatymo metodikų patvirtinimo, turi parengusios šiuos dokumentus, tačiau dėl tam tikrų politinių sprendimų nėra patvirtinti.

Taisyklių nuostatų įgyvendinimas kėlė daug diskusijų savivaldybėse, kadangi iš esmės keitėsi apmokestinimo būdas - pereita prie dvinarės įmokos (nustatoma pastovioji ir kintamoji įmokos dedamoji), taip pat dalis savivaldybių keitė įmokos paskaičiavimo kintamuosius (pvz. buvo apmokestinta pagal gyventojų skaičių, pakeista į skaičiavimą pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir plotą, buvo skaičiuojama pagal susidarantį faktinį kiekį (pvz. juridiniams asmenims arba individualių namų valdoms) pradėta skaičiuoti pagal nekilnojamojo turto plotą). Taip pat dalis savivaldybių apmokestino naujus komunalinių atliekų turėtojus, kurie anksčiau mokesčių už komunalinių atliekų tvarkymą nemokėjo, kas sukėlė didelį gyventojų, juridinių asmenų, ūkininkų pasipriešinimą.

Savivaldybės, nustatydamos nekilnojamojo turto objektų sąrašus (vadovaujantis 2013 m. vasario 20 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-150 „Dėl nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“) neįvertino skirtingų susidarančių atliekų kiekių skirtinguose nekilnojamojo turto objektuose (pvz. sandėliavimo paskirties patalpose, žemės ūkio paskirties objektuose), taip pat dalis savivaldybių tiek pastoviąją, tiek kintamąją įmokos dalį skaičiuoja pagal nekilnojamojo turto plotą, kas tam tikros paskirties objektams iškelia kainą už komunalinių atliekų tvarkymą.

Dalis savivaldybių teikdami informaciją Aplinkos ministerijai raštu ir susitikimų metu nurodo, kad pradėta taikyti dvinarė įmoka neskatina gyventojų rūšiuoti. Atkreiptinas dėmesys, kad komunalinių atliekų turėtojų dalyvavimas įgyvendinant atliekų tvarkymo tikslus ir užduotis yra labai svarbus, todėl jie turi būti visokeriopai skatinami rūšiuoti atliekas. Tokia pareiga galiojančiais teisės aktais nustatyta savivaldybėms. Pažymėtina, kad vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano nuostatomis, savivaldybės iki 2015 m. sausio 1 d. turėjo patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, taip pat turėjo užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti pagal Valstybiniame atliekų tvarkymo plane numatytus minimalius reikalavimus. Atkreiptinas dėmesys, kad 2006–2017 metais Aplinkos ministerija iš Gaminių ar pakuotės atliekų tvarkymo/Atliekų tvarkymo programos lėšų finansavo antrinių žaliavų surinkimo konteinerių pirkimą visoms savivaldybėms, taip pat buvo perkami antrinių žaliavų surinkimo konteineriai individualių namų valdoms.

Viena pagrindinių atliekų rūšiavimo skatinimo priemonių – sąlygų rūšiuoti atliekas sudarymas, t. y. reikiamos infrastruktūros sukūrimas ir gyventojų aprūpinimas antrinių žaliavų

rūšiavimo priemonėmis (pvz., antrinių žaliavų surinkimui skirti konteineriai). Kita svarbi priemonė skatinanti gyventojus rūšiuoti – visuomenės švietimas. Kuriam atliekų tvarkymo sistema turi užtikrinti atliekų rūšiavimą jų susidarymo vietoje, kad kuo mažiau atliekų patektų į sąvartyną. Kuo aktyviau gyventojai rūšiuos pakuočių atliekas, tuo daugiau geros kokybės antrinių žaliavų pateks į rūšiavimo konteinerius, kas sąlygos mažesnes tokių konteinerių aptarnavimo išlaidas (kurias atliekų surinkėjams privalo apmokėti gamintojai ir importuotojai), sudarys palankesnes sąlygas gamintojams ir importuotojams vykdyti Vyriausybės nustatytas pakuočių atliekų naudojimo ir perdavimo užduotis. Priešingu atveju, t. y. jei gyventojai vangiai rūšiuos pakuočių atliekas ir nemes šių atliekų į rūšiavimo konteinerius, gamintojai ir importuotojai neišvengiamai turės organizuoti (ir finansuoti) pakuočių atliekų išrūšiavimą iš mišraus komunalinių atliekų srauto, kuris kainuoja kur kas brangiau, nes gaunama prastesnės kokybės ir ne tokia paklausi rinkoje žaliava, ir tokiu būdu išrūšiuotų ir sutvarkytų pakuočių atliekų kiekio tikėtina nepakaktų nustatytoms užduotims įvykdyti, tad gamintojai ir importuotojai turėtų mokėti mokestį už aplinkos teršimą pakuočių atliekomis. Savivaldybių taikoma dvinarė įmoka turėtų būti viena iš priemonių skatinančių gyventojus rūšiuoti atliekas. Pažymėtina, kad į įmokos dydį negali būti įskaičiuojamos antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų tvarkymo sąnaudos (Taisyklių 36 punktą).

Aplinkos ministerija, vykdydama savivaldybių apklausą, prašė pateikti informaciją apie vidutinį nustatytos įmokos dydį (įmokos dydis po pakeitimo), tenkantį vienam gyventojui (individualiose valdose ir daugiabučiuose), bei vidutinį įmokos dydį tenkantį vienam gyventojui prieš pakeitimą (individualiose valdose ir daugiabučiuose). Dalis savivaldybių informaciją apie įmokų dydžius pateikė ne pagal įmokos dydį tenkantį vienam gyventojui, tačiau pagal kainą tenkančią vienam kvadratiniam metrui nekilnojamojo turto objekte, pagal konteinerio ištuštinimo kainą. Pažymėtina, kad dalyje savivaldybių įmokos dydžiai keitėsi neženkliai, dalyje savivaldybių padidėjo, dalyje išliko panašios, yra keletas savivaldybių kuriose įmoka sumažėjo.

Savivaldybių nurodomos priežastys dėl įmokos dydžio pasikeitimo:

1. padidėjusios išlaidos dėl naujos infrastruktūros atsiradimo, t. y. dėl mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginių eksploatavimo;
2. ilgą laiką (pvz., 10 metų) nekeistas įmokos dydis, todėl įmoka perskaičiuota įvertinus kainų kilimą ir sąnaudų didėjimą;
3. padidėjusios komunalinių atliekų šalinimo sąvartyne sąnaudos įvedus mokestį už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis;
4. padidėjusios dvinarės rinkliavos administravimo išlaidos (reikalingos naujos kompiuterinės programos, papildomi etatai sistemos administravimui);
5. įvedus pastoviąją įmokos dalį persiskirstė mokamos lėšos tarp atliekų turėtojų;
6. didelis nuosavybės teise valdomo nekilnojamojo turto objektų bendras plotas (tais atvejais, kai įmoka skaičiuojama pagal nekilnojamojo turto objektų plotą);
7. padidėjo bendras apmokestinamas nekilnojamojo turto objektų skaičius, pasikeitė nekilnojamųjų turto objektų diferenciacija (apmokestinti tie nekilnojamojo turto objektai, kurie anksčiau mokesčių nemokėjo, arba įmoka buvo skaičiuojama pagal kitokius kriterijus);
8. pastoviąją įmokos dalimi apmokestinami visi nekilnojamojo turto objektai, įskaitant ir netinkamus naudoti statinius (duomenis savivaldybės naudoja iš įvairių registrų (Lietuvos Respublikos gyventojų registras, Juridinių asmenų registras, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos skyriai, VĮ Registrų centas, Mokesčių mokėtojų registras));
9. apmokestinimo sistemos pakeitimas savivaldybėje – iki dvinarės įmokos nustatymo įmoka skaičiuota pagal gyventojų skaičių po įvedimo – pagal nekilnojamojo turto plotą (arba atvirkščiai), skaičiuota pagal faktiškai susidariusį komunalinių atliekų kiekį pakeista į pagal nekilnojamojo turto plotą;
10. įtakoją faktinis metinis komunalinių atliekų susikaupimo kiekis bei skirtinguose nekilnojamojo turto objektuose atliktų faktinių svėrimų rezultatai;
11. dėl reikalavimo atliekų turėtojus skirstyti į nekilnojamojo turto objektų rūšis, teko įsigyti nekilnojamojo turto registro duomenis ir kitas priemones reikalingas identifikavimui.

Savivaldybių nurodomos problemos įgyvendinant Taisyklių nuostatas:

1. Šiaulių regiono savivaldybių nurodoma problema – juridinių asmenų apmokestinimas. Šiame regione juridiniai asmenys apmokestinami pagal dirbančių darbuotojų skaičių. Nuo 2013 m. Atliekų tvarkymo įstatymo 30¹ straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nekilnojamojo turto objektų, kurių rūšių sąrašą nustato Aplinkos ministerija, savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba, jeigu rinkliava savivaldybės teritorijoje nenustatyta, sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį su savivaldybės, kurios teritorijoje yra nekilnojamojo turto objektas, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriumi arba savivaldybe. Taigi įsigaliojus Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimams ir patvirtinus Taisyklės sudarant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį arba mokant savivaldybės nustatytą vietinę rinkliavą, atliekų turėtojams atstovauja jų naudojamo nekilnojamojo turto objekto savininkas, nekilnojamojo turto objekto savininko atstovas arba kiti įgalioti asmenys, kaip nustatyta Atliekų tvarkymo įstatymo 30¹ straipsnio 1 dalyje. Tokių problemų kitos savivaldybės nenurodo – juridiniai asmenys apmokestinami kaip numatyta Atliekų tvarkymo įstatymo 30¹ straipsnyje - organizuojant komunalinių atliekų tvarkymą, sudarant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį arba mokant savivaldybės nustatytą rinkliavą, atliekų turėtojams atstovauja jų naudojamo nekilnojamojo turto objekto savininkas arba nekilnojamojo turto objekto savininko atstovas pagal įstatymą, arba nekilnojamojo turto objekto savininko įgaliotas asmuo, arba daugiabučio namo savininkų bendrija, individualių gyvenamųjų namų savininkų bendrija, garažų savininkų bendrija, sodininkų bendrija ar kita bendrija, arba bendrojo naudojimo objektų administratorius, arba asmenys, sudarę jungtinės veiklos sutartis bendrosios dalinės nuosavybės teisei įgyvendinti.

2. Sudėtinga nustatyti teisingą įmokos dydį skirtingiems nekilnojamojo turto savininkams.

3. Nėra galimybės tiksliai prognozuoti susidarančio komunalinių atliekų kiekio per metus, kas tiesiogiai lemia pastoviųjų būtinųjų sąnaudų dydį, todėl sunku prognozuoti, kiek lėšų reikės komunalinių atliekų surinkimui ir transportavimui kompensuoti.

4. Savivaldybėse, kuriose gyvenamosios paskirties pastatams įmoka nustatoma pagal gyventojų skaičių, pagal šiuo metu galiojančias Taisykles neturi galimybės atleisti nuo pastovios dalies negyvenančių asmenų.

5. Užsitęsios viešųjų pirkimų procedūros parenkant atliekų tvarkytojus, dažnu atveju konkursų dalyviai vilkina viešųjų pirkimų procedūras.

6. Nėra tinkamos infrastruktūros dvinarės įmokos taikymui, nėra galimybės fiksuoti konteinerių pakėlimų ir nuo jų skaičiuoti kintamos įmokos dalies.

7. Netvarkingi, netikslūs duomenys VĮ registrų centro duomenų bazėse.

8. Atleidžiant kas ketvirtį nuo pastoviosios dalies didesnių miestų savivaldybėms ženkliai padidės darbo krūvis, be to atleidžiama suma bus maža, lyginant su rinkliavos mokėtojų patiriamais papildomais kaštais ir laiko sąnaudomis dėl kelių ar net daugiau dokumentų, įrodančių nekilnojamojo turto naudojimo faktą, pateikimo.

9. Netinkami naudoti ar gyventi, fiziškai sunaikinti objektai, kurie yra registruoti nekilnojamojo turto registre, pagal Taisyklių 24 punktą privalo mokėti pastoviąją dalį. Dalis savivaldybių patvirtintose taisyklėse tokius objektus pripažįsta ne vietinės rinkliavos objektais ir jiems rinkliava ar kita įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nėra skaičiuojama.

10. Taisyklėse skaičiuojant būtinąsias sąnaudas nenurodoma, kad sąnaudas mažinti pajamomis, gaunamomis iš komercinės veiklos ir kad pelnas gali būti įtraukiamas į būtinąsias sąnaudas.

11. Taisyklių 16 punkte nurodyta, kad pagrindžiant būtinąsias sąnaudas turi vadovautis praėjusių kalendorinių metų faktinėmis komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudomis ir galiojančiose atliekų tvarkymo paslaugų ir (ar) darbų atlikimo sutartyse nustatytomis kainomis. Žodžius „turi vadovautis“ siūloma pakeisti į - „atsižvelgti“, nes prognozuojant ateinančių metų sąnaudas reikia atsižvelgti ir kitus dalykus, pvz. planuojamas sudaryti sutartis, kuro kainų pasikeitimus, mokesčių dydžių pasikeitimus (mokestis už aplinkos teršimą) ir kt.

12. Taisyklių 35 punkte nurodyta, kad 8 punkte nustatyta tvarka perskaičiavus būtinąsias sąnaudas, savivaldybės taryba atskiru sprendimu gali įmokos dydį kartą per metus indeksuoti, taikydama metinį vartojimo kainų indeksą, jeigu jis didesnis negu 1,1. Tokiu būdu nepaisant kaip pasikeis įmokos dydis, jo negalima keisti, jei kainų indeksas mažesnis už 1,1, todėl nebus užtikrintas teisingas komunalinių atliekų turėtojų apmokestinimas, nes įmokos dydžiai gali keistis pasikeitus atliekų susikaupimo normoms, atliekų kiekiui, patalpų plotams, būtinosioms sąnaudoms.

13. Savivaldybių nuomone realiai Taisyklės pritaikomos tik individualioms namų valdoms, o daugiabučių namų kiemuose sunku kontroliuoti atliekų kiekius, nes konteineriai prieinami visiems, todėl gali būti, kad individualių namų gyventojai naudosis bendrais konteineriais.

14. Taisyklių reikalavimai riboja savivaldybės savarankiškai priimti sprendimus dėl įmokos skaičiavimo.

15. Dalyje savivaldybių didžiausia problema - juridiniai asmenys. Sudėtinga taikyti dvinarę įmoką, nes tai pačiai nekilnojamojo turto objektų rūšiai priklausantys juridiniai asmenys turi labai skirtingus gamybinius ar kitos paskirties plotus. Praktiškai neįmanoma sąžiningai subalansuoti įmokos. Taip pat nekilnojamojo turto registro įrašė matoma tik pastato (patalpų) paskirtis, pvz. gamybos, sandėliavimo ir kt., todėl negalima teisingai įvertinti pastato panaudojimo (pvz. vandens rezervuarai, mazuto saugyklos ir kt.). Taip pat kyla klausimų dėl juridinių asmenų, kurie dalį pastatų naudoja, o dalies ne, o elektros apskaitos prietaisas pastatui vienas (arba visai nėra), apmokestinimo. Taip pat kyla klausimų dėl tinkamo apmokestinimo kai viename nekilnojamojo turto objekto vienetu veiklą vykdo keli juridiniai asmenys, vykdančys skirtingas veiklas.

16. Taisyklėse nėra numatyta galimybė į būtinąsias sąnaudas įtraukti infrastruktūros atnaujinimo sąnaudas.

17. Detalizuoti Taisyklių 25.1 ir 33.1 punktus, nurodant koks nekilnojamojo turto plotas turi būti apmokestinamas – naudingas ar bendras.

18. Garažų bendrijų apmokestinimas sudėtingas dėl didelio savininkų skaičiaus, todėl siūlytina įmoką nustatyti tik garažų bendrijoms.

19. Atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kurių turėtojas neegzistuoja, tvarkymo sąnaudos finansavimo klausimas. Šių atliekų tvarkymas negali būti įtraukiamas į būtinąsias sąnaudas. Bešeimininkės atliekos atsiranda dėl nelegalios ūkinės veiklos (ypač susijusios su automobilių remontu ir statybinių atliekų tvarkymu), už šių atliekų tvarkymą sumoka savivaldybės. Tačiau visiškai neveikia apmokestinamųjų gaminių gamintojų atsakomybės principas, nevykdoma nuolatinė ūkio subjektų kontrolė, ar tinkamai tvarkoms jų veikloje susidaranti atliekos.

20. Taisyklių 24 punkte numatyta, kad „Pastoviąją įmokos dalį moka visi nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioti asmenys“. Klausimų kyla dėl turto savininkų, kurie nesinaudoja atliekų tvarkymo paslauga (nevykdo veiklos, yra išvykę ir pan.), apmokestinimo (tikėtina, kad pastoviosios įmokos dalies surinkimas savivaldybėms ir (ar) komunalinių atliekų sistemų administratoriams padidins administravimo kaštus, o surinkta dalis nepakankamai prisidės prie infrastruktūros išlaikymo ir t. t.), taip pat dėl netinkamo naudoti nekilnojamojo turto apmokestinimo tais atvejais kai nekilnojamas turtas netinkamas naudoti, tačiau nekilnojamojo turto registre duomenys nepatiksinti.

21. Antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų tvarkymo finansavimas negalimas įmokos lėšomis, tačiau ne visų antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų tvarkymą finansuoja gamintojai importuotojai.

22. Nėra vieningos tvarkos dėl susikaupimo normos nustatymo, todėl visose savivaldybėse susikaupimo norma skaičiuojama skirtingai.

23. Sudėtingas apmokestinimo klausimas tais atvejais, kai vienas nekilnojamojo turto objektas turi keletą savininkų (pvz. paveldėjimo atveju vieno nekilnojamojo turto objekto 5-7 savininkai), tokiu atveju įmoka turėtų būti skaičiuojama vienam iš savininkų ar visiems to nekilnojamojo turto objekto savininkui.

24. Įmokos mokėtojo nustatymas tais atvejais kai savininkas gyvena kitoje savivaldybėje.

25. Lengvatų taikymas gyventojams tais atvejais kai savivaldybėje taikoma ne vietinė rinkliava (vietinės rinkliavos atveju rinkliavos lengvatų taikymas apibrėžtas Rinkliavų įstatymo nuostatose), o įmoka už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą.

1 lentelė. Informacija apie savivaldybių priimtus sprendimus dėl Taisyklių nuostatų įgyvendinimo

Eil. Nr.	Savivaldybė	Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymo dydžių, nustatytų vadovaujantis Taisyklėmis, nustatymo metodikų patvirtinimo data	Įsigaliojimo data
1	Akmenės r.	Numatoma teikti savivaldybės tarybai gegužės – birželio mėnesį.	-
2	Alytaus m.	2017 m. vasario 9 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-38	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
3	Alytaus r.	2017 m. balandžio 12 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. K-31	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
4	Anykščių r.	2016 m. lapkričio 24 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-TS-311	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
5	Birštono	2017 m. sausio 27 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-18	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
6	Biržų r.	Planuojama pateikti svarstyti savivaldybės tarybai birželio mėnesį.	-
7	Druskininkų	2017 m. vasario 28 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-33	Nuo 2017 m. balandžio 1 d.
8	Elektrėnų	2016 m. gruodžio 28 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-260	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
9	Ignalinos r.	2016 m. gruodžio savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-161	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
10	Jonavos r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1 TS-323	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
11	Joniškio r.	2017 m. balandžio 28 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-107	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
12	Jurbarko r.	2017 m. balandžio 27 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 83	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
13	Kaišiadorių r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. V17-330	Nuo 2017 m. balandžio 1 d.
14	Kalvarijos	2016 m. gruodžio 28 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-227	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
15	Kauno m.	2017 m. vasario 7 d. tarybos sprendimu Nr. T-10. Gegužės mėn. planuojama patvirtinti pastovų ir kintamą dydį.	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
16	Kauno r.	2017 m. sausio 26 d. tarybos sprendimas Nr. TS-48	Nuo 2017 metų vasario 1 d.
17	Kazlų Rūdos	2016 m. gruodžio 28 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS V(19)-2734	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
18	Kelmės r.	Planuojama patvirtinti iki liepos 1 d.	-
19	Kėdainių r.	2016 m. gruodžio 30 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS –280.	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
20	Klaipėdos m.	Planuoja svarstyti 2017 m. birželio mėnesį	-

		savivaldybės tarybos posėdyje.	
21	Klaipėdos r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T11-430	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
22	Kretingos r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T2-324	Nuo 2017 m. balandžio 1 d.
23	Kupiškio r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-337	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
24	Lazdijų r.	2017 m. kovo 31 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 5TS-801	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
25	Marijampolės	2016 m. gruodžio 19 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-307	Nuo 2016 m. gruodžio 22 d.
26	Mažeikių r.	2017 m. sausio 27 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-10 (patvirtinta rinkliavos nustatymo metodika). Iki 2017 m. liepos 1 d. planuojama patvirtinti vietinės rinkliavos nuostatus. Taip pat užtrukusios viešųjų pirkimų procedūros dėl tvarkytojo parinkimo.	-
27	Molėtų r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. B1-239	Nuo 2017 metų sausio 1 d.
28	Neringos	2017 m. balandžio 20 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-73	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
29	Pagėgių	2017 m. gegužės 18 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-83	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
30	Pakruojo r.	2017 m. kovo 30 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-102	Nuo 2017 metų balandžio 5 d.
31	Palangos m.	Planuojam svarstyti 2017 m. birželio 29 d. savivaldybės tarybos posėdyje.	-
32	Panevėžio m.	2016 m. gruodžio 29 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-426	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
33	Panevėžio r.	Planuojam svarstyti savivaldybės tarybos posėdyje birželio mėnesį.	-
34	Pasvalio r.	Planuojama pateikti svarstyti savivaldybės tarybai birželio mėn.	-
35	Plungės r.	2017 m. sausio 26 d. savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-1	Nuo 2017 m. kovo 1 d.
36	Prienų r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T3-267	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
37	Radviliškio r.	Planuojama patvirtinti iki liepos 1 d.	-
38	Raseinių r.	2016 m. spalio 27 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-370	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
39	Rietavo	2017 m. kovo 30 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-48	Nuo 2017 m. balandžio 1 d.
40	Rokiškio r.	2016 m. gruodžio 28 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-201. Šiuo metu savivaldybės tarybos sprendimas tikslinamas, planuojama skelbti konkursą atliekų surinkėjui.	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
41	Skuodo r.	2017 m. sausio 26 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T9-16	Nuo 2017 vasario 3 d.

42	Šakių r.	2016 m. gruodžio 30 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-396	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
43	Šalčininkų r.	2016 m. gruodžio 20 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-609	Nuo 2017 m. balandžio 1 d.
44	Šiaulių m.	Planuojama patvirtinti iki liepos 1 d.	-
45	Šiaulių r.	2017 m. gegužės 16 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-202	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
46	Šilalės r.	2017 m. gegužės 25 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-153	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
47	Šilutės r.	2016 m. lapkričio 24 d. tarybos sprendimas Nr. T1-491	Nuo 2016 m. gruodžio 6 d.
48	Širvintų r.	2016 m. gruodžio 19 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-352	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
49	Švenčionių r.	2016 m. gegužės 30 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-126	Nuo 2016 m. liepos 1 d.
50	Tauragės r.	2017 m. gegužės 17 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-207	Nuo 2016 m. liepos 1 d.
51	Telšių r.	2017 m. vasario 23 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-41	Nuo 2017 m. kovo 1 d.
52	Trakų r.	2017 m. vasario 2 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. S1-24, kuriuo patvirtinta dvinarės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų ir rinkliavos dydžio nustatymo metodika. 2017 m. gegužės 10 d. pakartotinai pradėtos viešųjų pirkimų procedūros dėl komunalinių atliekų vežėjo parinkimo.	-
53	Ukmergės r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 7-293	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
54	Utenos r.	2017 m. balandžio 27 d. Nr. TS-131	Nuo 2017 m. gegužės 1 d.
55	Varėnos r.	2017 m. kovo 28 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-VIII-634	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
56	Vilkaviškio r.	2016 m. gruodžio 23 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. B-TS-610	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
57	Vilniaus m.	2017 m. vasario 1 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-818	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
58	Vilniaus r.	2016 m. gruodžio 22 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T3-514	Nuo 2017 m. sausio 1 d.
59	Visagino m.	2017 m. sausio 26 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-11	Nuo 2017 m. liepos 1 d.
60	Zarasų r.	2017 m. gegužės 26 d. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T-94	-

Teisinio reguliavimo reikalingumo, pakankamumo ir efektyvumo įvertinimas:

Atlikus numatyto teisinio reguliavimo stebėseną, darytina išvada, kad Taisyklių nuostatų įgyvendinimas kėlė diskusijų savivaldybėse, tačiau didžioji dalis savivaldybių (iki 2017 m. gegužės 24 d.) patvirtino naujas įmokų nustatymo metodikas įgyvendindami Taisyklių reikalavimus.

Įvertinus teisinio reguliavimo stebėsenos rezultatus ir atsižvelgus į tai kad didžioji dalis savivaldybių jau patvirtino naujas įmokų nustatymo metodikas siūlytina atlikti tik nežymius Taisyklių nuostatų pakeitimus, nekeičiant esminių sąlygų. Taip pat siūlytina Taisyklių įgyvendinimo termino netikslinti.

Išvada dėl reikalingumo keisti teisinį reguliavimą ir jo atsisakyti:

Atlikus teisinio reguliavimo stebėseną nustatytas poreikis tikslinti Taisykles ir kitus teisės aktus.

Siūlytina tikslinti Taisyklių ir kitų susijusių teisės aktų nuostatas:

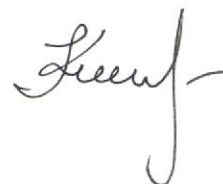
1. Panaikinti Taisyklių 31.4 ir 33.4 punktus.
2. Prie būtinųjų sąnaudų įtraukti pelną arba kaupiamąsias lėšas, kurios būtų naudojamos tais atvejais, kai surenkamos lėšos iš komunalinių atliekų turėtojų nepadengia susidariusių išlaidų. Pažymėtina, kad keičiant šią nuostatą turi būti patikslintas ir Atliekų tvarkymo įstatymas.
3. Numatyti galimybę nemokėti pastoviosios įmokos dalies netinkamo naudoti nekilnojamojo turto objekto savininkams.
4. Patikslinti Taisyklių 25.1 ir 33.1 punktus nurodant, kad kintamoji įmokos dedamoji nustatoma pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir naudingą plotą.
5. Papildyti Taisykles dėl sąskaitų, teikiamų gyventojams už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą, kuriose būtų nurodoma gyventojų rūšiuotų atliekų ir atliekų, kuriomis gyventojais atsikrato mišriuose komunalinių atliekų kontaineriuose, dalis.
6. Papildyti informacija kaip savivaldybės turėtų skaičiuoti susikaupimo normas.
7. Tikslinti 2013 m. vasario 20 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-150 „Dėl nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo“ patvirtintas nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo 2 ir 14 punktus, kuriuose nurodyti nekilnojamojo turto objektai – kaimo turizmo sodybos ir kaimo turizmo pastatai.
8. Patikslinti Atliekų tvarkymo įstatymo ir Taisyklių nuostatas, numatant galimybę, kad sudarant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį arba mokant savivaldybės nustatytą rinkliavą atliekų turėtojams atstovautų ne tik naudojamo nekilnojamojo turto objekto savininkas, bet ir juridinis asmuo.

Atliekų departamento direktorius

Dalius Krinickas

Atliekų departamento
Atliekų valdymo skyriaus vyr. specialistė

Gintarė Klovienė